

الهیات و معارف اسلامی

در صد و بیست درس

آیة اللہ العظمی جعفر سبحانی

تنظیم: آیة اللہ رضا استادی

سبحانی تبریزی، جعفر، ۱۳۰۸ -

الهیات و معارف اسلامی در صد و بیست درس / تألیف جعفر سبحانی؛ گردآورنده
رضا استادی - [ویرایش دوم]، قم: توحید قم، ۱۳۹۵.
۶۵۶ ص.
ISBN: 978 - 600 - 96901 - 5 - 2

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص ۶۵۳-۶۵۶؛ همچنین به صورت زیر نویس.
چاپ دوم: ۱۳۹۷.

۱. اسلام - عقاید - راهنمای آموزشی، الف. استادی، رضا، ۱۳۱۶، - گردآورنده، ب. عنوان.
الف ۲ / س ۶۶ / ۲۰۰ BP
۲۹۷ / ۴۰۷

۱۳۹۷

نام کتاب: الهیات و معارف اسلامی
نویسنده: آیت الله العظمی جعفر سبحانی
تنظیم: آیه الله رضا استادی
نوبت و تاریخ چاپ: چاپ دوم / ۱۳۹۷
چاپخانه: موسسه امام صادق علیه السلام
ناشر: قم توحید
تعداد صفحات: ۶۵۶ صفحه

مسلل چاپ اول: ۲۳

مسلل نشر: ۵۱

مرکز پنخش
قم: میدان شهداء، انتشارات توحید
۰۹۱۲۱۵۱۹۲۷۱ : ۳۷۷۴۵۴۵۷ ☎
<http://www.imamsadiq.org>
<http://www.tohid.ir>

تبریز
۲۳
۰۹۷۰۱

فهرست

۲۵	پیش‌گفتار.....
۲۵	گم‌شده امروز بشر.....
۲۷	مقدمه.....
۲۷	ضرورت معرفی مکتب.....

خدا و نظام آفرینش

۳۳	درس ۱: چرا درباره خدا به بحث و بررسی بپردازیم؟.....
۳۵	درس ۲: آثار ارزنده ایمان به خدا.....
۳۵	۱. تعدیل غرایز.....
۳۷	۲. پرورش فضایل اخلاقی.....
۳۷	۳. ضمانت اجرای قوانین و عامل گسترش عدالت.....
۳۹	درس ۳: بحران‌های روحی و نگرانی‌ها.....
۴۰	۱. مادی‌گری بی حد و حساب.....
۴۰	۲. شداید و مصایب.....
۴۱	۳. اندیشه فنا و مرگ.....

- درس ۴: تأثیر ایمان به خدا در کاهش بحران‌های روحی..... ۴۳
- گفتار دانشمندان..... ۴۴
- راهنمایی قرآن..... ۴۵
- درس ۵: خداشناسی از راه فطرت..... ۴۶
- حس مذهبی یا بعد چهارم روح انسان..... ۴۷
- چگونه امور فطری را از غیر فطری تمیز دهیم؟..... ۴۸
۱. حس خداجویی جهانی است..... ۵۰
۲. فطرت، انسان را به سوی خدا رهبری و هدایت می‌کند..... ۵۲
۳. حس مذهبی مولود عوامل جغرافیایی و یا اقتصادی و سیاسی نیست..... ۵۳
۴. تبلیغات پی‌گیر ممکن است از رشد و تقویت حس خداجویی بکاهد، ولی نمی‌تواند آن را ریشه کن سازد..... ۵۵
- سخنان دانشمندان درباره خداجویی..... ۵۶
- خداشناسی از راه فطرت در قرآن و روایات..... ۵۷
- درس ۶: خداشناسی از راه استدلال..... ۵۹
- ساده‌ترین استدلال برای شناسایی خدا..... ۶۰
- برهان نظم..... ۶۱
- درس ۷: سه اصل برهان نظم..... ۶۳
۱. نظام شگفت‌انگیز جهان آفرینش..... ۶۳
۲. هر پدیده‌ای علتی دارد..... ۶۴
۳. نظم در آفرینش هر موجود دلیل بر وجود علم، حکمت و قدرت در پدیدآورنده آن است..... ۶۴
- درس ۸: فرق تصادف با کارهایی که از روی تدبیر انجام می‌گیرد..... ۶۶
- درس ۹: جلوه‌های نظم در جهان بالا..... ۷۲

- ۷۳..... خورشید ما در منظومه
- ۷۴..... وزن خورشید
- ۷۴..... درجه حرارت خورشید
- ۷۵..... سن خورشید
- ۷۵..... حرکت خورشید
- ۷۶..... ۱. عطارد
- ۷۷..... ۲. زهره یا ستاره سحرگاهی و شامگاهی
- ۷۸..... ۳. کره زمین یا میهن مسکونی
- ۷۸..... ۴. سیاره مریخ
- ۷۹..... ۵. مشتری
- ۷۹..... ۶. سیاره زحل (کیوان)
- ۸۰..... ۷. اورانوس
- ۸۰..... ۸. نپتون
- ۸۱..... ۹. پلوتون
- ۸۴..... درس ۱۰: دلایل درخشنده توحید در وجود انسان
- ۸۸..... مقایسه‌ای میان مغز یک انسان و مغز الکترونیکی
- ۸۹..... نشانه‌های توحید در سایر جان‌داران
- ۹۱..... درس ۱۱: دلایل توحید در جهان نباتات
- ۹۵..... درس ۱۲: بررسی برهان نظم از دیدگاه موازنه و کنترل
- ۹۵..... موازنه در آفرینش جان‌دار و گیاه
- ۹۹..... درس ۱۳: راه‌یابی طبیعی موجودات زنده
- ۱۰۰..... ۱. مورچه
- ۱۰۱..... ۲. موریانه

۳. زنبور عسل ۱۰۱
۴. زنبور قرمز ۱۰۳
۵. مادری که هرگز نوزاد خود را ندیده است ۱۰۳
۶. عشق به زادگاه یا حس جهت یابی ۱۰۴
۷. تجدید عضو مفقود ۱۰۶
۸. انتخاب وظیفه و تطبیق با محیط ۱۰۷
۹. وسایل ایمنی ۱۰۸
۱۰. شب پره ۱۰۸
- درس ۱۴: راهنمایی قرآن و پیشوایان معصوم علیهم السلام ۱۱۱
- درس ۱۵: با این اشکالات چگونه به خدا ایمان آوریم؟ ۱۱۶
- با کشف علل طبیعی نیازی به «خدا» نیست ۱۱۶
- نقاط مشترک دو مکتب الهی و مادی ۱۲۰
- نقطه جدایی دو مکتب ۱۲۲
- درس ۱۶: خدا را که آفریده است؟ ۱۲۶
- مثالی روشن تر ۱۲۸
- پاسخ به بیانی دیگر ۱۳۰
- علل و معلولات نامتناهی باطل است ۱۳۰
- درس ۱۷: سابقه گرایش به مادی‌گری و گفتار بعضی از دانشمندان درباره خدا ۱۳۴
- درس ۱۸: علل گرایش به مادی‌گری (اول و دوم) ۱۳۸
۱. معرفی های غلط از خدا ۱۳۸
۲. فقدان یک مکتب فلسفی صحیح ۱۴۰
- درس ۱۹: علل گرایش به مادی‌گری (سوم و چهارم) ۱۴۲
۳. غوغای داروینیسیم ۱۴۲

۴. فرو ریختن بسیاری از فرضیه‌های علمی ۱۴۵
- درس ۲۰: علل گرایش به مادی‌گری (پنجم، ششم و هفتم) ۱۴۸

خدا و صفات جمال و جلال

- درس ۲۱: خداوند یگانه (۱) ۱۵۳
- دلیل اول: عدم ترکیب ۱۵۳
- توضیح این برهان ۱۵۳
- دلیل دوم: هماهنگی و پیوستگی اجزای جهان ۱۵۵
- گفتار امام صادق علیه السلام در این زمینه ۱۵۶
- درس ۲۲: خداوند یگانه (۲) ۱۵۸
- دلیل سوم: حکومت دو خدا بر جهان مایه تباهی است ۱۵۸
- دلیل چهارم: اگر خدای دیگری بود آثار وجود او نمایان می‌شد ۱۵۹
- دلیل پنجم: فطرت و شعور درونی انسان بر یکتایی خدا گواهی می‌دهد ۱۶۲
- درس ۲۳: مراتب توحید ۱۶۳
۱. توحید ذات ۱۶۳
۲. توحید صفات ۱۶۳
۳. توحید افعال ۱۶۴
۴. توحید عبادت ۱۶۶
- درس ۲۴: تثلیث ۱۶۸
- تثلیث و کتاب‌های دینی مسیحیان ۱۶۹
- هم یکی است هم سه تا ۱۷۰
- مغالطه کاری ۱۷۲
- درس ۲۵: خداوند توانا ۱۷۳

- ۱۷۳..... دلیل های قدرت خداوند
- ۱۷۴..... راه فطرت
- ۱۷۵..... گسترش قدرت
- ۱۷۷..... درس ۲۶: پاسخ چند پرسش
- ۱۸۱..... درس ۲۷: خدای عالم و دانا
- ۱۸۳..... علم حصولی و حضوری
- ۱۸۵..... تأثیر ایمان به آگاهی گسترده خدا
- ۱۸۶..... درس ۲۸: خدای حی و زنده
- ۱۸۷..... علم و قدرت ملازم حیات است
- ۱۸۹..... درس ۲۹: آفریدگار بصیر و سمیع
- ۱۹۲..... درس ۳۰: خداوند حکیم
- ۱۹۲..... معنای حکیم
- ۱۹۵..... معنای دیگر حکیم
- ۱۹۷..... درس ۳۱: پاسخ چند سؤال
- ۱۹۹..... واقع بینان منصف
- ۲۰۲..... درس ۳۲: خدای غنی و بی نیاز
- ۲۰۴..... درس ۳۳: صفات سلبی (۱)
- ۲۰۴..... خداوند جسم نیست و مکان ندارد
- ۲۰۵..... رفع اشتباه
- ۲۰۷..... درس ۳۴: صفات سلبی (۲)
- ۲۰۷..... خدا دیده نمی شود
- ۲۱۲..... درس ۳۵: خداوند عادل و دادگر
- ۲۱۲..... چرا عدل جزو اصول دین و مذهب شمرده می شود؟

۲۱۴	عدل تکوینی و تشریحی
۲۱۴	۱. عدل تشریحی
۲۱۵	۲. عدل تکوینی
۲۱۶	درس ۳۶: چهار پرسش و پاسخ آن (۱)
۲۱۶	پاسخ اجمالی
۲۱۷	پاسخ سؤال اول
۲۱۹	آثار تربیتی بلاها
۲۱۹	۱. شکوفایی استعدادهاى نهفته
۲۱۹	۲. استقامت و پایداری
۲۲۰	۳. زنگ بیداریاش
۲۲۳	درس ۳۷: چهار پرسش و پاسخ آن (۲)
۲۲۳	پاسخ سؤال دوم (مرگ)
۲۲۴	دلیل جاودانی بودن انسان
۲۲۵	پاسخ سؤال سوم
۲۲۵	اختلاف استعدادها چرا؟
۲۲۷	پاسخ سؤال چهارم
۲۲۷	فقر و بدبختی و گرسنگی
۲۲۹	درس ۳۸: صفات ثبوتیه و سلویه
۲۲۹	صفات ذات و فعل
۲۳۱	درس ۳۹: توضیح یک شعر
۲۳۱	خدا مرید است
۲۳۲	خدا محل حوادث نیست
۲۳۳	خدا مدرک است

۲۳۳ خدا قدیم و ازلی است
۲۳۴ خدا متکلم است
۲۳۴ خدا صادق است
۲۳۵ درس ۴۰: صفات خدا عین ذات اوست
۲۳۶ تعدد صفات خدا

خدا و پیامبران

۲۴۱ درس ۴۱: نبوت عامه
۲۴۴ درس ۴۲: لزوم بعثت از نظر وضع قوانین
۲۴۴ تکامل انسان از طریق قوانین آسمانی
۲۴۴ ۱. انسان خواهان زندگی دسته جمعی است
۲۴۴ ۲. انسان یک موجود مرزشناس است
۲۴۵ ۳. برای اداره یک جامعه سالم قانون ضرورت دارد
۲۴۶ ۴. شرایط قانون گذار چیست؟
۲۴۹ درس ۴۳: لزوم بعثت از نظر تعلیم و تربیت
۲۵۰ لغزش های نابخشودنی
۲۵۴ درس ۴۴: نارسایی های علوم انسانی در زمینه اقتصاد و اخلاق
۲۵۸ نظر قرآن و احادیث درباره بعثت پیامبران
۲۵۹ درس ۴۵: با حقیقت اعجاز آشنا شویم
۲۶۱ معجزه چیست؟
۲۶۱ اعجاز یک کار خارق العاده است
۲۶۶ درس ۴۶: آورنده معجزه باید مدعی نبوت باشد
۲۶۷ جهانیان در مقابله با آن ناتوان باشند

- ۲۶۸ عمل وی مطابق ادعای او باشد
- ۲۶۹ درس ۴۷: معجزه پدیدة بدون علت نیست
- ۲۶۹ ۱. علل طبیعی ناشناخته
- ۲۷۰ ۲. تأثیر نفوس و ارواح پیامبران
- ۲۷۲ ۳. علل مجرد از ماده، مانند فرشته
- ۲۷۴ درس ۴۸: چگونه معجزه گواه بر راست‌گویی مدعی نبوت است؟
- ۲۷۶ راهنمایی قرآن در این باره
- ۲۷۹ درس ۴۹: چگونه معجزه را از غیر آن تمیز دهیم؟
- ۲۸۴ درس ۵۰: دو راه دیگر برای شناسایی پیامبران
- ۲۸۴ ۱. تصریح پیامبر پیشین
- ۲۸۶ ۲. گردآوری قراین
- ۲۸۹ درس ۵۱: وحی یا شعور مرموزا
- ۲۹۱ وحی و دانشمندان مادی
- ۲۹۳ درس ۵۲: چرا وحی حس همگانی نیست؟
- ۲۹۷ درس ۵۳: وحی از نظر لغت و قرآن
- ۳۰۱ درس ۵۴: آیا وحی زائیده نبوغ است؟
- ۳۰۳ نارسایی این تفسیر
- ۳۰۴ این نظر با گفتار خود آنان نیز مخالف است
- ۳۰۷ درس ۵۵: چگونه ممکن است یک فرد در برابر گناه معصوم باشد؟
- ۳۰۸ چگونه ممکن است یک فرد در برابر گناه معصوم باشد؟
- ۳۱۳ درس ۵۶: چرا باید پیامبران معصوم باشند؟
- ۳۱۵ درس ۵۷: گواه اول به عصمت پیشوایان الهی از گناه
- ۳۱۵ تربیت در سایه عمل

- درس ۵۸: گواه دوم بر عصمت پیشوایان آسمانی ۳۱۸
- جلب اعتماد ۳۱۸
- درس ۵۹: مصونیت از خطا و اشتباه ۳۲۱
- راهنمایی پیشوایان ۳۲۳
- درس ۶۰: اطلاعات وسیع، علم و دانش سرشار ۳۲۴
- پیراستگی از عیوب و نقایص ۳۲۴

خدا و پیامبر اسلام

- درس ۶۱: دعوتی جدید و آیینی نو ۳۲۹
- مشخصات آیین اسلام و دیگر ادیان ۳۳۱
- راه شناسایی پیامبران ۳۳۲
- درس ۶۲: قرآن معجزه جاویدان پیامبر ۳۳۴
- افسانه به جای معجزه ۳۳۵
- چرا پیامبر اسلام با قرآن «تحدی» نمود؟ ۳۳۶
- معجزه باید هماهنگ با فن رایج زمان باشد ۳۳۷
- فن رایج در شبه جزیره عربستان ۳۳۸
- سؤال و جواب ۳۴۰
- درس ۶۳: امتیازهای دیگر قرآن ۳۴۱
- امتیاز اول ۳۴۱
- امتیاز دوم ۳۴۲
- امتیاز سوم ۳۴۲
- درس ۶۴: معجزه و شرایط آن ۳۴۴
۱. ادعای نبوت ۳۴۴

- ۲۳۴۵..... ۲. دعوت به مقابله.....
- ۳۳۴۷..... ۳. ناتوانی مردم از مقابله.....
- ۳۳۴۹..... درس ۶۵: اعجاز قرآن (۱).....
- ۳۳۴۹..... اعجاز قرآن از نظر فصاحت و بلاغت.....
- ۳۳۴۹..... زیبایی الفاظ و عظمت معانی دو امتیاز بزرگ قرآن.....
- ۳۵۰..... ۱. زیبایی الفاظ.....
- ۳۵۲..... ۲. عظمت معانی.....
- ۳۵۵..... درس ۶۶: اعجاز قرآن (۲).....
- ۳۵۵..... اعجاز قرآن از نظر فصاحت و بلاغت.....
- ۳۵۵..... گواهی‌های تاریخی بر ناتوانی عرب از مقابله با قرآن.....
- ۳۵۶..... الف) داوری ولید درباره قرآن.....
- ۳۶۰..... ب) داوری عتبه بن ربیعہ.....
- ۳۶۲..... ج) قضاوت طفیل درباره قرآن.....
- ۳۶۴..... درس ۶۷: اعجاز قرآن (۲).....
- ۳۶۴..... اعجاز قرآن از نظر فصاحت و بلاغت.....
- ۳۶۴..... قرآن و بلیغان عرب.....
- ۳۶۷..... سرگذشت چهار دانشمند عهد عباسی.....
- ۳۷۰..... درس ۶۸: اعجاز قرآن (۴).....
- ۳۷۰..... هماهنگی در اسلوب و بیان.....
- ۳۷۴..... درس ۶۹: اعجاز قرآن (۵).....
- ۳۷۴..... هماهنگی در مضمون.....
- ۳۷۷..... درس ۷۰: اعجاز قرآن (۶).....
- ۳۷۷..... اعجاز قرآن از دیدگاه احکام و قوانین.....

- مشخصات قوانین اسلامی ۳۷۹
- درس ۷۱: اعجاز قرآن (۷) ۳۸۱
- اعجاز قرآن از دیدگاه احکام و قوانین ۳۸۱
- امتیازهای قوانین قرآن ۳۸۱
۱. قوانین اسلام با هر تمدن صحیح انسانی سازگار است ۳۸۱
۲. قوانین قرآن با مقتضیات فطرت هماهنگ است ۳۸۴
- انسان دارای اصول ثابتی است ۳۸۷
- درس ۷۲: اعجاز قرآن (۸) ۳۹۰
- اعجاز قرآن از دیدگاه احکام و قوانین ۳۹۰
- امتیازهای قوانین قرآن ۳۹۰
۳. واقع بینی و ژرف‌نگری در تشریح ۳۹۰
۴. میانه‌روی در تشریح ۳۹۳
- درس ۷۳: اعجاز قرآن (۹) ۳۹۶
- اعجاز قرآن از دیدگاه احکام و قوانین ۳۹۶
- امتیازهای قوانین قرآن ۳۹۶
۵. قوانین اسلام از ضمانت اجرایی کامل برخوردار است ۳۹۶
- نیروی بازدارنده از گناه یا نیروی انتظامی ۳۹۷
- مجازات متخلفان ۳۹۹
- کیفرها ۳۹۹
- پاداش‌ها ۴۰۰
۶. گسترش قوانین اسلام ۴۰۱
- درس ۷۴: اعجاز قرآن (۱۰) ۴۰۳
- اعجاز قرآن از نظر خبرهای غیبی ۴۰۳

- ۴۰۳..... ۱. جهان ماورای طبیعت
- ۴۰۴..... ۲. اسرار آفرینش
- ۴۰۵..... ۳. تشریح اوضاع ملل گذشته
- ۴۰۵..... ۴. گزارش از حوادث آینده
- ۴۰۵..... الف) ناتوانی بشر از معارضه با قرآن
- ۴۰۶..... ب) روم مغلوب، پس از اندی پیروز می‌گردد
- ۴۰۹..... ج) خدا حافظ و نگهدار توست
- ۴۱۴..... درس ۷۵: اعجاز قرآن (۱۱)
- ۴۱۴..... اعجاز قرآن از نظر خبرهای غیبی
- ۴۱۴..... د) توبه زادگاه خود باز می‌گردد
- ۴۱۵..... ه) مسلمانان وارد مسجد الحرام می‌شوند
- ۴۱۷..... و) مردم به آیین اسلام روی می‌آورند
- ۴۱۸..... درس ۷۶: اعجاز قرآن (۱۲)
- ۴۱۸..... اعجاز قرآن از نظر خبرهای غیبی
- ۴۱۸..... ز) در این نبرد گروهی کشته می‌شوند و گروهی فرار می‌کنند
- ۴۲۱..... ح) این مرد با حالت کفر می‌میرد
- ۴۲۲..... ط) ولید نیز با حالت کفر در می‌گذرد
- ۴۲۳..... ی) قرآن را از تحریف حفظ می‌کنیم
- ۴۲۵..... درس ۷۷: اعجاز قرآن (۱۳)
- ۴۲۵..... اعجاز قرآن از دیدگاه دانش‌های امروز
- ۴۲۷..... قرآن کتاب علوم طبیعی نیست
- ۴۲۹..... درس ۷۸: اعجاز قرآن (۱۴)
- ۴۲۹..... قرآن و جاذبه عمومی

- ۴۳۹ پایه گذاران هیئت جدید
- ۴۳۴ درس ۷۹: اعجاز قرآن (۱۵)
- ۴۳۴ اعجاز قرآن از دیدگاه دانش های امروزی
- ۴۳۴ زوجیت در گیاهان و موجودات جهان
- ۴۳۶ بررسی لفظ زوج از نظر لغت
- ۴۳۷ تاریخ پیدایش نظریه زوجیت در گیاهان
- ۴۳۸ زوج بودن در همه موجودات جهان
- ۴۳۹ درس ۸۰: اعجاز قرآن (۱۶)
- ۴۳۹ اعجاز قرآن از دیدگاه معارف عقلی
- ۴۴۰ ۱. خداشناسی و مسئله فطرت
- ۴۴۱ ۲. ابطال تثلیث در قرآن

خدا و امامت

- ۴۴۷ درس ۸۱: امامت و تشیع
- ۴۴۹ درس ۸۲: لزوم بحث درباره امامت و خلافت
- ۴۵۱ گامی در راه تقریب
- ۴۵۲ تقریب است نه تدویب
- ۴۵۴ درس ۸۳: خصوصیات دو مکتب شیعه و سنی
- ۴۵۴ آشنایی با خصوصیات دو مکتب
- ۴۵۴ مقام امامت در مکتب تشیع
- ۴۵۷ درس ۸۴: بهترین راه برای رسیدن به حقیقت
- ۴۶۱ درس ۸۵: امام حافظ اصول و فروع اسلام
- ۴۶۲ الف) رشد فکری آنان در حفظ اصول اسلام

- ۴۶۴..... قرآن پناه‌گاه امت
- ۴۶۵..... (ب) امام، حافظ احکام اسلام است
- ۴۶۶..... (ج) امام، حافظ سنت پیامبر است
- ۴۶۸..... درس ۸۶: سیاست داخلی و خارجی اسلام
- ۴۶۸..... سیاست خارجی و داخلی اسلام
- ۴۷۲..... درس ۸۷: پایه آگاهی امت از احکام و فروع
- ۴۷۹..... درس ۸۸: پایه رشد فکری مردم
- ۴۸۲..... نتیجه این بحث
- ۴۸۴..... درس ۸۹: برداشت پیامبر گرامی و یاران او از مسئله رهبری
- ۴۸۵..... دو گواه تاریخی
- ۴۸۸..... درس ۹۰: تکامل روحی امت در پرتو نصب امام معصوم
- ۴۹۳..... درس ۹۱: آیا حکومت الهی بدون امام معصوم امکان دارد؟
- ۴۹۸..... درس ۹۲: سه طرح برای حل گره امامت و رهبری
- ۵۰۲..... درس ۹۳: آیات قرآن و احادیث، امام را تعیین کرده است
- ۵۰۲..... الف) آیه انذار
- ۵۰۶..... ب) آیه ولایت
- ۵۰۸..... درس ۹۴: پیامبر اسلام امام را تعیین می‌کند (۱)
- ۵۰۸..... حدیث منزلت
- ۵۱۰..... بررسی سند حدیث منزلت
- ۵۱۲..... بررسی دلالت حدیث منزلت
- ۵۱۵..... درس ۹۵: پیامبر اسلام، امام را تعیین می‌کند (۲)
- ۵۱۵..... حدیث ثقلین
- ۵۱۵..... بررسی سند حدیث

- ۵۱۷..... بررسی مفاد حدیث
- ۵۱۸..... درس ۹۶: پیامبر اسلام امام را تعیین می‌کند (۳)
- ۵۱۸..... حدیث سفینه نوح
- ۵۱۸..... بررسی سند حدیث
- ۵۱۹..... بررسی مفاد حدیث
- ۵۲۳..... درس ۹۷: پیامبر اسلام امام را تعیین می‌کند (۴)
- ۵۲۳..... حدیث غدیر
- ۵۲۶..... واقعه غدیر یک حادثه ابدی و جاودانی است
- ۵۳۰..... درس ۹۸: پیامبر اسلام امام را تعیین می‌کند (۵)
- ۵۳۰..... مفاد حدیث غدیر
- ۵۳۱..... اینک بحث نخست
- ۵۳۳..... اینک برخی از شواهد
- ۵۳۸..... درس ۹۹: امامان دوازده‌گانه در احادیث اسلامی
- ۵۴۴..... درس ۱۰۰: سکوت شکوهمند امام علی علیه السلام
- ۵۴۵..... عقده‌ها و کینه‌های دیرینه
- ۵۴۹..... اتحاد مسلمانان

خدا و معاد

- ۵۵۵..... درس ۱۰۱: چرا درباره معاد بحث می‌کنیم؟
- ۵۵۶..... مکتب مادی‌ها
- ۵۵۷..... مکتب خداپرستان
- ۵۵۷..... آثار سازنده عقیده به معاد
- ۵۶۱..... درس ۱۰۲: آثار اجتماعی عقیده به معاد

- ۵۶۱..... ۱. تعدیل و رهبری غرایز
- ۵۶۲..... ۲. پرورش فضایل اخلاقی
- ۵۶۳..... ۳. تأمین عدالت اجتماعی
- ۵۶۶..... آثار سازنده معاد در قرآن
- ۵۶۷..... درس ۱۰۳: عقیده به معاد در میان ملل جهان
- ۵۶۸..... ۱. معاد در میان انسان‌های بدوی
- ۵۶۹..... ۲. معاد در میان مصریان
- ۵۶۹..... ۳. معاد در آیین مجوس
- ۵۷۱..... درس ۱۰۴: معاد در تورات و انجیل
- ۵۷۲..... معاد در عهد جدید
- ۵۷۵..... بهشت در اناجیل
- ۵۷۶..... درس ۱۰۵: قرآن و امکان بازگشت به زندگی جدید (۱)
- ۵۷۸..... دلایل امکان معاد از نظر قرآن
- ۵۷۸..... ۱. گستردگی قدرت خدا
- ۵۸۱..... ۲. توجه به زندگی نخستین
- ۵۸۳..... درس ۱۰۶: قرآن و امکان بازگشت به زندگی جدید (۲)
- ۵۸۳..... ۳. تجدید حیات در بهاران
- ۵۸۸..... درس ۱۰۷: قرآن و امکان بازگشت به زندگی جدید (۳)
- ۵۸۸..... ۴. دلیل نقلی
- ۵۸۹..... ابراهیم و احیای مردگان
- ۵۹۱..... درس ۱۰۸: دلایل لزوم رستاخیز انسان‌ها
- ۵۹۱..... الف) معاد استثنا در قوانین خلقت نیست
- ۵۹۵..... درس ۱۰۹: دلیل دوم و سوم بر لزوم معاد

- ب) معاد مقتضای عدل الهی است ۵۹۵
- ج) عقیده به معاد ضمانت اجرایی تکالیف الهی است ۵۹۶
- درس ۱۱۰: دلیل چهارم بر لزوم معاد ۵۹۹
- د) باید مقتضیات و آمادگی‌ها به کمال خود برسند ۵۹۹
- درس ۱۱۱: آیا انسان علاوه بر تن، روح مجرد از ماده دارد؟ ۶۰۲
- دلایل مادی‌ها بر مادی بودن روح ۶۰۲
- درس ۱۱۲: دلیل تجربی وجود روح ۶۰۵
- حقیقت خواب و اقسام آن ۶۰۵
- اقسام رؤیاها (خواب دیدن‌ها) ۶۰۶
- درس ۱۱۳: خواب‌های راستین گواه بر وجود روح است ۶۰۸
- درس ۱۱۴: چگونه خواب‌های راستین گواه بر وجود روح است ۶۱۳
- درس ۱۱۵: زندگی برزخی چیست؟ ۶۱۶
- حیات برزخی ۶۱۷
- ترسیمی از زندگی برزخی ۶۱۹
- درس ۱۱۶: کیفیت معاد در سرای دیگر ۶۲۱
- قرآن بر جسمانی بودن معاد گواهی می‌دهد ۶۲۳
- گواهی قرآن ۶۲۴
- کیفیت معاد در احادیث اسلامی ۶۲۶
- درس ۱۱۷: کدام یک از بیدن‌ها برانگیخته می‌گردد؟ ۶۲۷
- درس ۱۱۸: محکمه عدل الهی ۶۳۰
۱. لحظه مرگ ۶۳۰
۲. سؤال قبر ۶۳۲
۳. جهان برزخ ۶۳۳

- ۶۳۳ ۴. نفخ صور
- ۶۳۴ گواهان دادگاه الهی
- ۶۳۵ ۱. خداوند بزرگ
- ۶۳۵ ۲. پیامبر هر امت
- ۶۳۶ ۳. پیامبر اسلام
- ۶۳۶ ۴. امت اسلامی
- ۶۳۷ ۵. اعضای بدن انسان
- ۶۳۸ ۶. پوست بدن
- ۶۳۸ ۷. فرشتگان
- ۶۳۸ ۸. نامه اعمال
- ۶۳۹ ۹. زمین
- ۶۴۰ ۱۰. حضور خود عمل
- ۶۴۱ درس ۱۱۹: چه گروهی در آتش مخلدند؟
- ۶۴۳ ۱. کیفرها اثر وضعی عمل است.
- ۶۴۶ ۲. کیفرها عین اعمال انسان است.
- ۶۴۷ درس ۱۲۰: هدف از کیفر چیست؟
- ۶۴۹ نمونه‌هایی از این آیات
- ۶۵۳ کتاب‌نامه

پیش‌گفتار

گمشده‌امروز بشر

جنگ‌های جهانی ویرانگر، افزایش روح خشونت در کشورهای به اصطلاح مترقی، بی‌پایه در آمدن بسیاری از فرضیه‌ها و تئوری‌ها، بار دیگر بشر را به آغوش دین سوق داده و قرن آینده، قرن گرایش به معنویت و اخلاق نامیده شده است. برای عالمان دینی، بهترین فرصت است، که پرده از چهره دین بردارند و واقعیت باورها را به صورت روشن و دور از هرگونه پیچیده‌گویی و پیرایه، به تشنگان معنویت عرضه بدارند و از این فرصت طلایی بهره کافی ببرند.

لازم است در ضمن ترسیم واقعیت دین، عطا و بازده آن را در زندگی فردی و اجتماعی روشن سازند تا نسل حاضر از نتایج ارزنده دین‌داری آگاه شده و در نهایت با التهاب بیشتر به سوی دین بازگردد.

درست است که رفاه مادی و تسخیر نیروهای طبیعی در حال افزایش است و پیوسته بشر، بر چهره طبیعت چنگ انداخته و آن را به سود زندگی دنیوی خویش رام می‌سازد، ولی در مقابل، آمار جنایت در تمام زمینه‌ها بالا رفته، حتی نسل‌کشی و کشتار جمعی که در تمام دوره‌ها محکوم انسان‌ها بوده، با کمال تأسف امروز به صورت یک مسئله عادی درآمده است.

راه نجات انسان از این فجایع عظیم که خامه و بیان از بازگویی آن ناتوانند، جز بفرارستن پرچم دین و تقویت مبانی مذهبی و بارور کردن باورهای دینی راه دیگری نیست.

اعتقاد انسان به جهان غیب و تحت نظر بودن در تمام مراحل زندگی، روح مسئولیت را در انسان زنده کرده و او را در مقابل فزون‌طلبی و تجاوز به حقوق همگان خود نگاه‌دار می‌کند.

* * *

این کتاب، برای تبیین عقاید اسلامی که از طریق خاتم پیامبران و فرزندان پاک او و در پرتو عقل و خرد به دست ما رسیده است، نگارش یافته و مسائل اعتقادی را در صد و بیست درس عرضه می‌نماید.

امید است این دروس که با بازنگری مجدد، تقدیم اساتید معارف و استادان عقاید می‌شود، در تحقق بخشیدن به آرمان‌های معنوی مؤثر باشد.

قم - مؤسسه امام صادق علیه السلام

۲۴ شوال ۱۴۱۸ / ۳ اسفند ۱۳۷۶

جعفر سبحانی

مقدمه

ضرورت معرفی مکتب

عصری که ما در آن زندگی می‌کنیم عصر برخورد اندیشه‌هاست. اندیشمندان و متفکران جهان با استفاده از وسایل نشر، عقاید و آرای خود را در اختیار همگان قرار داده، توده‌ها را به تفکر و اندیشه درباره نظریات خود، دعوت می‌کنند.

جامعه اسلامی به پیروی از دعوت الهی ﴿أُدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ...﴾^۱ باید در چنین عصری مکتب خود را به نحو شایسته‌ای در اختیار همگان قرار دهند و از این طریق، وظیفه خود را در برابر آن ایفا کنند.

از این رو مدت‌ها پیش، نگارنده، یک دوره عقاید اسلامی به صورت استدلالی و در سطح عالی، در شش جلد تنظیم و منتشر نمود که به لطف خدا مورد استقبال خوانندگان قرار گرفت و چون گروهی از علاقه‌مندان درخواست کردند که آن را به صورت خلاصه و فشرده نیز در اختیار همگان قرار دهیم، از این رو از دانشمند معظم جناب آقای رضا استادی که از

مدرسان حوزه علمیه قم و خدمت‌گزاران جامعه روحانیت است درخواست شد که زحمت تلخیص این کتاب‌ها را بپذیرند، ایشان نیز این کار را به صورت شایسته‌ای انجام دادند و در شش بخش به ترتیب زیر تلخیص و تنظیم نمودند:

۱. خدا و نظام آفرینش؛

۲. خدا و صفات جمال و جلال؛

۳. خدا و پیامبران آسمانی؛

۴. خدا و پیامبر اسلام؛

۵. خدا و امامت؛

۶. خدا و معاد.

هر یک از این بخش‌ها شامل بیست درس است. پیش از این، هر یک از این بخش‌ها به طور مستقل چاپ و منتشر شده و اکنون همگی در طی یک جلد و با ویرایش جدید منتشر می‌شود. امید است مورد استفاده علاقه‌مندان و پژوهش‌گران در عقاید اسلامی قرار گیرد.

در این جا از یاد آوری نکته‌ای ناگزیریم و آن این که در این کتاب کوشش شده است که برای اثبات عقاید اسلامی از روشن‌ترین براهین بهره گرفته شود و از هر نوع برهان پیچیده که برای نوع افراد، یقین‌آفرین نیست پرهیز گردد. در عین حال در نگارش کتاب، کمال دقت از نظر ساده نویسی و پرهیز از پیچیده‌گویی صورت گرفته، به طوری که معلمان دینی به راحتی می‌توانند این کتاب را تدریس کنند. گاهی دیده می‌شود که برخی از افراد غیر وارد پیچیده‌گویی را نشانه عمق کتاب و ساده‌گویی را نشانه سطحی بودن آن می‌انگارند در حالی که طرز تفکر نویسنده بر خلاف آن است. استحکام و اتقان محتوای اصلی کتاب در گرو آن است که از اصول عقلی و نقلی صحیح بهره

بگیرد. ساده‌نویسی و یا پیچیده‌گویی مربوط به شکل ظاهری آن است و هرگز نمی‌تواند گویای ارزش محتوایی آن باشد.

نگارنده از نخستین روزی که دست به قلم گرفته، پیوسته سعی نموده علاوه بر تفکر در اصل مطلب در شیوه عرضه آن نیز بیندیشد و از آسان‌ترین راه، عمیق‌ترین برهان را بیان نماید. حال اگر برخی پیچیده‌نویسی را می‌پسندند مطلب دیگری است و جای سرزنش نیست؛ زیرا «در هر سری ذوقی است و خوش‌بخت کسی است که ذوقش را دریابد».

قم - حوزه علمیه - جعفر سبحانی

۱۳۶۸/۴/۱۲